

I de tidligere lovforslag blev det foreslået, at kravene til foretagelse af lægevidenskabelig obduktion blev skærpet, således at der blev indført et krav om *indirekte eller stiltiende samtykke* fra de nærmeste pårørende i de tilfælde, hvor de pårørende i dag alene skal underrettes om dødsfaldet. Lovforslaget gik ud på, at afdødes nærmeste, hvis opholdssted kendes, skulle underrettes om den påtænkte obduktion og om, *at de kunne modsætte sig obduktion inden for 6 timer efter underretningen*. Obduktion måtte tidligst foretages 6 timer efter denne underretning, medmindre afdødes nærmeste forinden havde givet samtykke til obduktion. Modsatte de nærmeste sig obduktion, måtte obduktion ikke foretages.

Ved obduktion af *personer under 18 år* blev der dog foreslået indført et krav om *direkte eller udtrykkeligt samtykke fra forældremyndighedens indehaver*.

Under førstebehandlingen af det seneste lovforslag (november 1987) blev der fra flere sider givet udtryk for støtte til en yderligere stramning af samtykkekravene ved obduktion. I den forbindelse skulle det afgørende være, at de pårørende blev spurgt, om de kunne give samtykke til obduktion.

B.l.a. på denne baggrund foreslås det i dette lovforslag at udforme samtykkekravene således, at de pårørende skal spørges, om de giver samtykke til obduktion. Ønsker afdødes nærmeste ikke at tage stilling til spørgsmålet, skal der oplyses om adgangen til at modsætte sig obduktion inden for 6 timer.

I øvrigt svarer de foreslåede regler til de tidligere lovforslags bestemmelser.

Baggrunden for denne del af lovforslaget er, at det principielt og ud fra et retssikkerhedsmæssigt synspunkt må anses for rigtigst, at de pårørende ikke kun underrettes om dødsfaldet, men også om en påtænkt obduktion, samtidig med at de får adgang til at give samtykke til indgrebet eller modsætte sig dette, eventuelt efter en betænkningstid på 6 timer.

Dette ønske om at styrke de pårørendes retsstilling og sikre, at de pårørende får reel indflydelse på, om der foretages obduktion, kan efter Justitsministeriets opfattelse ikke opnås alene ved at gennemføre en generel oplysningskampagne om adgangen til at modsætte sig lægevidenskabelig obduktion. Det kan i den forbindelse oplyses, at de pårørende i dag i almindelighed ikke underrettes om en påtænkt obduktion.

Med hensyn til obduktion af børn er det i dag den almindelige praksis på landets børneafdelinger at kræve udtrykkeligt samtykke fra forældrene. Under henvisning hertil og til de særlige forhold, herunder af følelsesmæssig art, der kan være forbundet med obduktion af børn, foreslås som nævnt, at personer under 18 år kun må obducere, såfremt forældremyndighedens indehaver har samtykket heri.

Som det fremgår, foreslås der ikke indført et krav om udtrykkeligt samtykke ved obduktion af voksne personer. Herved får de pårørende mulighed for – på et tidspunkt, hvor de er følelsesmæssigt berørt af en nærtstående persons død – at undlade at tage direkte stilling til spørgsmålet. De pårørende bør således efter lovforslaget ikke tvinges til en udtrykkelig stillingtagen til den påtænkte obduktion. Hensynet til de pårørende må anses for fuldt ud varetaget gennem bestemmelsen om, at de pårørende får adgang til at give tilladelse til indgrebet eller modsætte sig dette.

Det kan i øvrigt oplyses, at der i dag foretages obduktion ved ca. 30 pct. af alle dødsfald, dvs. ca. 15.000 gange årligt. Obduktionerne er – ud over af betydning ved det enkelte dødsfald – desuden af generel og helt afgørende betydning for lægevidenskaben, herunder for diagnostikken, sygdomsbehandlingen, forskningen, dødsårsagsstatistikken m.v.

Endelig kan det nævnes, at der ikke stilles krav om udtrykkeligt samtykke til lægevidenskabelige obduktioner i Norge og Sverige. Et sådant krav stilles imidlertid i Finland.

Efter reglerne i ligsynsloven kan der foretages såkaldte retslægelige obduktioner. Disse obduktioner foretages af politimæssige grunde. Påtænkes en sådan obduktion foretaget, skal afdødes nærmeste underrettes herom, såfremt omstændighederne tillader det. Den pågældende skal samtidig gøres bekendt med adgangen til at få spørgsmålet om lovligheden af politiets beslutning om retslægelig obduktion prøvet af domstolene.

Disse regler foreslås ikke ændret i dette lovforslag, jf. lovforslagets §§ 9–11.

4. Transplantation

Efter reglerne i transplantationsloven kræves der ikke samtykke til transplantation. Såfremt omstændighederne tillader det, skal afdødes pårørende imidlertid *underrettes om dødsfaldet*, før det påtænkte indgreb foretages. Transplantation må dog ikke foretages, såfremt afdøde eller afdødes nærmeste har udtalt sig derimod, såfremt indgrebet må antages at stride imod afdødes eller hans nærmestes livsopfattelse, eller såfremt særlige omstændigheder i øvrigt taler imod indgrebet.

I de tidligere lovforslag blev der stillet krav om skriftligt samtykke fra afdøde eller mundtligt samtykke fra afdødes nærmeste, hvis opholdssted kendes. De gældende regler om, hvornår transplantation ikke måtte foretages, blev foreslået opretholdt uændret.

De foreslåede regler indebar således bl.a., at selv om afdøde mundtligt havde udtalt sig for transplantation, måtte indgrebet ikke foretages, såfremt afdødes nærmeste havde udtalt sig derimod, eller indgre-